

R. KISS KORNÉLIA

2017. május 24., szerda 18:00,
frissítve: csütörtök 07:05

Másképp, de többet járunk könyvtárba

A pécsi Csorba Győző Könyvtár mozgó könyvtárusza
Gerdén

Fotó: Végh László / Magyar Nemzet

Miközben a kölcsönzések száma évről évre lassan, de biztosan csökken, egyre többen iratkoznak be Magyarországon könyvtárakba. De mit jelez az, hogy a több olvasó kölcsönöz kevesebbet, mint korábban? A válasz összetett, s elsősorban abban keresendő, hogy nagyon megváltozott a könyvtárak szerepe az ezredforduló után. Az informatika térhódítása alapjaiban változtatta meg az olvasóknak, felhasználóknak nyújtott szolgáltatásokat. Mostanra nagyjából megszűnt a rendszerváltás előtti könyvtári struktúra – akkor politikai cél volt, hogy minden településen legyen könyvtár, de ezek egy része csak formálisan létezett. A korábbi rendszer lassan átalakul szolgáltatás-központúvá – mondja *Sipos Anna Magdolna* könyvtárkutató, címzetes egyetemi tanár.

A sok beiratkozás szerinte egyebek között annak is köszönhető, hogy egyre több programot, rendezvényt szerveznek az intézmények, egyre in-

kább a helyi közösségek terévé válnak. De az érdeklődés nem csak emiatt nő. Sipos egy tavaly megjelentetett tanulmányából kiderül: meredeken emelkedik azoknak a könyvtárhasználóknak a száma, akik az online szolgáltatásokat veszik igénybe. Elektronikus katalógusokat, szakirodalmi adatbázisokat, digitalizált anyagokat böngésznek, amihez már ott sem kell lenniük fizikailag, de a tartalmat továbbra is a könyvtár állítja elő. Magyarországon így a forgalom már csak alig negyede zajlik valóban a valós fizikai térben. Országosan 110–120 milliós forgalommal számolhat évente a teljes magyar könyvtári rendszer. Így ez magasan vezet a kulturális intézményrendszerek közül. Utána a mozik következnek, de itt már csak évi tízmilliós nagyságrendű összlátogatottságról beszélhetünk.

A könyvtárkutató közben nemcsak arra hívja föl a figyelmet, hogy ez a többi kulturális intézményhez viszonyítva nagyon magas szám – el sem tudja képzelni, hogy kinek jut eszébe ezután temetni a könyvtárakat –, hanem arra is, hogy a látogatások 75-85 százaléka internetes. Vagyis óriási igény van a digitális tartalmakra. Ezért igyekeznek lépést tartani az igényekkel az intézmények is – ez a szakember szerint egyelőre nem halad olyan ütemben, ahogy az olvasók elvárnák. – Nagymértékű fejlődést tapasztalhattunk, de sokkal nagyobb igény volna a közönség részéről a könyvtárak és a levéltárak, múzeumok online tartalomszolgáltatásainak bővítésére – mondja a kutató, aki nem gondolja, hogy ehhez feltétlenül központi ütemtervet vagy külön állami intézményt – amilyen a *Nemzeti Audiovizuális Archívum* vagy a *Magyar Nemzeti Digitális Archívum* volt – kellene létrehozni. Eredeti formájában mindkét intézmény meg is szűnt már, és az eredmények a kutató szerint elmaradtak a várakozásoktól. Sipos úgy véli, a könyvtárak, múzeumok és a levéltárak tudják, hogy mit, milyen fontossági sorrendben és hogyan kell digitalizálni, ezért mindenki jobban jár, ha ez a feladat maguknál a gyűjteményekkel bíró intézményeknél marad. A digitalizálás azért persze halad, de óriásiak még a fehér foltok.

Az e-könyvkölcsönzés is gyerekcipőben jár, alig van rá lehetőség, és ha igen, inkább külföldi kiadványok esetében. Indokolhatja a sok új beiratkozást a könyvtárak számának növekedése is: 2014-ről 2015-re – a Központi Statisztikai Hivatal legfrissebb adata szerint – 155 új települési szolgáltatóhellyel lett több. Ezzel még mindig nem érte el az ilyen helyek száma az 1990-es szintet. A beiratkozott olvasók száma viszont már most jóval meghaladja az akkori: 2015-ös adat szerint 1,808 millió olvasójuk van országszerte csak a települési könyvtáraknak, csaknem 300 ezerrel több, mint előző évben, és 400 ezerrel több, mint 1990-ben. – A szolgáltatóhelyek számának növekedése nem azt jelenti, hogy ennyi új könyvtár nyílt volna, hanem azt, hogy ennivel több helyen nyújtanak ilyen szolgáltatást – hívja föl a figyelmet Sipos. Ilyen szolgáltatás például az aprófalvakban a könyvtárbusz, amely kéthetente látogat meg egy-egy kistelepülést. Ingerszegény környezetben az ilyesmi attrakciószámba megy.

Ez nem azt jelenti, hogy közben ne nyílnának újak is Magyarországon: a *Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár* (FSZEK) például 12 új fiókot nyitott Budapesten 2002 óta, és két újat tervez a közeljövőben. A főigazgató, *Fodor Péter* úgy gondolja, érdemes, mert a könyvtárak már régen nemcsak gyűjteményként, hanem közösségi térként is működnek. Ha helyben van a könyvtár, akkor a könyvtáros ismeri az embereket, személyes kapcsolata lesz az ott lakókkal. Fodor szerint a látogatók, főleg a fiatalok nyitottságra, lazaságra vágyanak, az FSZEK központi könyvtára ehhez próbál igazodni. A főigazgató láthatóan nagyon büszke arra, hogy nyitáskor már sorban állnak az első olvasók a főbejárat előtt, és hogy napközben úgy

zsong az aula, mint a méhkas. Alig lehet üresasztalt találni a kávézóban. Igyekeznek folyamatosan fejleszteni a szolgáltatást, nemrég bevezették az internetes fizetést. A főigazgató már 2016-os látogatottsági adatokkal is tud szolgálni: a beiratkozott olvasók száma náluk is jelentősen nőtt. Két éve még csak 290 ezer körül volt, a 2016-ban már 324 ezer. Ehhez nyilván hozzájárult az is, hogy tavaly 4300 rendezvényük volt.

Ami a digitalizálást illeti, az FSZEK azokkal az anyagokkal foglalkozik, amelyek máshol nincsenek meg. Szépirodalommal például nem, mert az az *Országos Széchényi Könyvtár* dolga, de zajlik a Budapest-gyűjtemény és a szociológiai gyűjtemény digitalizálása. Utóbbiban a külföldi szakfolyóiratokat már elektronikus formában is megrendelik. De az e-könyvkölcsönzés egyelőre náluk sem honosodott meg, bár vásárolnak már ilyen kiadványokat. Fodor szerint ehhez a magyar kiadókkal kellene megegyezniük a könyvtáraknak. E-könyvek kölcsönzésénél egyelőre nincs megoldás a másolás elleni védelemre, így a kiadók nem szívesen adnak ki a kezükből ilyen példányokat. Közben az FSZEK látogatói között is többségbe kerültek az internetes felhasználók. Egy év alatt 2,1 millióan keresik fel a könyvtárat személyesen, 3,4 millióan pedig az interneten.

Ennek a cikknek a nyomtatott változata a Magyar Nemzetben jelent meg. A megjelenés időpontja: 2017.05.24.

Forrás: <https://mno.hu/grund/maskepp-de-tobbet-jarunk-konyvtarba-2400307>

Válogatta: Berke Barnabásné

Kedves Olvasóink !
A következő alkalommal
összevont lapszámmal jelentkezünk.

tmt
szerkesztősége

E számunk megjelenését önkéntes munkájával segítette:

*Barna Marianna
Berke Barnabásné
Fonyó Istvánné
Garamvölgyi László
Hegyközi Ilona
Horváth Ádám
Király Péter
Lovászi Dávid
Maróthy Szilvia
Prokné Palik Mária
Radó Rita
Ungvári Rudolf*